

Zoals Thuis in het Verpleeghuis

Nummer 2, Oktober 2008

Leerwerkplaats Zoals Thuis in het Verpleeghuis

In de leerwerkplaats ondernemen 6 zorgcentra een reis met als einddoel: een huiselijke omgeving creëren in het bestaande zorgcentrum en een culturomslag bewerkstelligen naar vraaggestuurde zorg. Het vergroten van het welbevinden van bewoners en verbeteringen aan de woonomgeving gaan in de leerwerkplaats samen op. De leerwerkplaats biedt de zorgcentra instrumenten, goede voorbeelden en deskundigheid om daadwerkelijk een thuis te creëren voor de bewoners van hun zorgcentrum.

In de eerste actieperiode is met hulp van verschillende instrumenten geoefend met het in kaart brengen van de bestaande situatie en de ambities die we willen realiseren:

- Quick scan ambitie van de organisatie
- Instrument beoordeling woonomgeving
- Kijkopdracht (fotoreportage)

www.vilans.nl/zoalsthuis

Zoals Thuis in het Verpleeghuis: de tweede bijeenkomst

Op 11 september 2008 zijn de zes deelnemende verpleeghuizen aan het project 'Zoals Thuis in het verpleeghuis' opnieuw bijeengekomen in Utrecht.

In de tweede werkbijeenkomst is teruggeblikt op de afgelopen periode en vooruitgekeken naar de (actie)periode die voor ons ligt. De projectleiders hebben de huidige stand van zaken gepresenteerd, de andere aanwezigen reageerden met 'tops' en 'tips'. Na de lunch hield Jos Cuijten (trainster bij Fortia) een inspirerende inleiding over omgevingszorg. Vervolgens gingen de deelnemers oefenen met ontwerpen ('rapid prototyping'). De middag werd afgesloten met 'teamtijd' – waarin afzonderlijk de projectteams en de bestuurders nadachten over wat zij in de komende periode gaan doen.

Hoe verloopt de reis tot nu toe?

Er werd op 11 september veel tijd ingeruimd voor het uitwisselen van ervaringen. Daardoor blijven we van elkaars activiteiten op de hoogte, kunnen we van elkaar leren en elkaar inspireren.

De projectleiders geven een korte toelichting op de

stand van zaken binnen hun organisatie. Alle projectteams zijn druk in de weer geweest met de verschillende instrumenten (zie kader) waarbij de foto-opdracht van de woon-/werkomgeving en de quick scan van de ambitie de meest uitgesproken resultaten opleveren. De gangen zijn lang en staan 'ziekenhuisachtig' vol met wasgoed, rollators, rolstoelen, tilliften en medicijnkarren met dossiers. Een gezellig zitje heeft uitzicht op een witte muur. Maar er zijn ook beelden van huiselijkheid – slaapkamers met eigen spulletjes – die worden gekoesterd. Westerhout in Alkmaar heeft ook bewoners gefotografeerd en bij de Zorggroep Oude en Nieuwe Land in Emmeloord levert de quick scan veel verbeterideeën op en ook de constatering dat knopen moeten worden doorgehakt: "We kunnen niet alles tegelijk, we moeten een keuze maken".

Bij Groenhuysen in Roosendaal is men enthousiast 'per direct' gaan koken op de groep en met de bewoners boodschappen gaan doen. Heel belangrijk blijkt draagvlak en bekendheid binnen de eigen organisatie: "We hebben een afdelings-slogan bedacht die aangeeft waar we naartoe willen: Welkom Thuis!" Den Helder heeft enige

'Het is heel belangrijk dat iedereen meedoet: medewerkers, bewoners én management'

vertraging opgelopen door wisseling in het management en keuze van een nieuwe pilot – de andere deelnemers geven het team de tip om vooral de foto-opdracht te doen – want dat geeft herkenning. Bij Laurens in Rotterdam heeft men een DVD gemaakt van de situatie in Nijveld en De Schutse. Als motto is gekozen "van inspiratie naar realisatie". Laurens heeft oog voor slagingsfactoren: "Het is heel belangrijk dat iedereen meedoet: medewerkers, bewoners én management".

De Leiboom in Raalte heeft als motto "woont de cliënt op jouw werk?". Het ontbijtbuffet tot 10.00 uur scoort bij de Leiboom hoog, negatief blijft het gebrek aan privacy voor de bewoners en de moeite die het kost om de bewoner écht te kennen. "We merken steeds weer hoe lastig het is om de cliënt écht te kennen: wíé komt er nou bij ons wonen?"

Voor de komende periode is het zaak om van globale ideeën concrete verbeterplannen te maken. Hoe? Eén van de projectleiders sloeg de spijker op zijn kop: "Wat we hebben gezien – ook op de bijeenkomsten – is dat je meteen moet beginnen.

Kleine acties op korte termijn,

zodat de aandacht en het enthousiasme niet vervagen. Dus klein beginnen en samen doen; de vaart erin houden!" (projectleider Westerhout, Alkmaar).

'Dus klein beginnen en samen doen; de vaart erin houden!'

Kleine actie én hoge ambitie

Alle projectteams zijn druk met het formuleren van hun ambitie; wat willen we bereiken tijdens dit project. Ben Stoelinga wijst op het belang van het duo 'ambitie & actie'. Beide zijn nodig. Actie zonder ambitie zet weinig zoden aan de dijk terwijl een ambitie zonder actie luchtflitsserij is. Na het presenteren van de eerste resultaten en een kijkje in de keuken van de andere deelnemers, gaat het in de middag veel meer om het 'hoe'. Hoe kom je van een breed geformuleerde ambitie tot concrete acties en gedegen verandingsplannen? Wat moet er precies gebeuren en wie of wat is daarvoor nodig?

“Mensen met beschadigde hersenen ZIJN zoals ze zich van binnen VOELEN”

Jos Cuijten verzorgt een lezing over ‘omgevings-
zorg’.

“Doordat de hersenen beschadigd zijn, worden mensen bijna geheel afhankelijk van hun omgeving. Wanneer er een omgeving is met veel stress dan geeft dat een verhoging van de ziekteverschijnselen en daarmee van het probleemgedrag. In een omgeving die vrij is van stress functioneren cliënten beter, er is minder probleemgedrag.”

Het is dus heel belangrijk om een gunstige omgeving te creëren. Een omgeving die veilig is, geen dwang kent (“hoe van moeten naar willen?”), langzaam is en bewoners niet laat falen. Het is ook van belang op maat van elke bewoner een bepaalde sfeer te creëren. Vanuit het principe ‘voor elke hersen wat wils’ onderscheidt

Jos Cuijten verschillende groepen: de in zichzelf gekeerde ‘zenners’ die op zichzelf willen worden gelaten, de ‘roepers’ die om aandacht schreeuwen en de ‘dolers’ die hun hersens achterna lopen en gaan zitten waar prikkels zijn.

Over het algemeen is het wenselijk om

Het ‘teletubbie-principe’

gedoseerd geluids- en bewegingsprikkels aan bieden. De juiste prikkel op het juiste moment. Het ‘teletubbie-principe’ kan hierbij een leidraad zijn. Dat houdt in dat tijdens het eten geen tv of radio aanstaat en geen andere stress bevorderende factoren. Eten is eten. Als de ene verzorgende beweegt, zit de andere stil.

Rapid Prototyping

Tijd om zelf aan de slag te gaan. Petra Jansen (interieurarchitect) geeft een toelichting op het principe van prototyping: een speelse manier van brainstormen in modellen. Tijdens het onderzoeken van de mogelijkheden moeten zoveel moge-

lijk ideeën geformuleerd worden. Petra Jansen noemt drie uitspraken die van belang zijn:

- Elke ruimte heeft kwaliteit – ga op zoek naar welke kwaliteit dat is.
- Kijk naar het verkeer in de ruimte (bijvoorbeeld wat beweegt allemaal in en over de gang).
- Wat voor sfeer heeft de ruimte en komt die overeen met de sfeer die je wilt creëren?

De deelnemers gaan met elkaar in gesprek over één van de uitkomsten van de nulmeting: ‘bewoners hebben onvoldoende keukenfaciliteiten om zelf een snack of iets te drinken klaar te maken’. Om de brainstorm in goede banen te leiden, worden drie stappen doorlopen.

Stap 1 (het verkrijgen van inzicht in problemen die opgelost moeten worden) is reeds voor de deelnemers geformuleerd. Stap 2 is het formuleren van de gewenste situatie. Dat lukt zonder al te veel moeite. Vervolgens komt de laatste en meest creatieve stap van het proces: het bedenken van zoveel mogelijk oplossingen en de uitwerking daarvan.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming.

Vilans laat kennis werken voor de kwaliteit van leven van mensen die lang zorg en ondersteuning nodig hebben: kwetsbare ouderen, mensen met een beperking of chronische ziekte.

Redactie:
Leonie Huibers en
Annegreet Jans

Foto omslag: Albert Dijkman, Groningen

Contact: e-mail zoalsthuis@vilans.nl of telefonisch
Ben Stoelinga, projectleider (030) 789 23 87
Leonie Huibers, projectmedewerker (030) 789 23 72
Annegreet Jans, projectmedewerker (030) 789 23 90

Vilans / Zoals Thuis
Postbus 8228
3503 RE Utrecht
Website www.vilans.nl/zoalsthuis

Van verpleeghuis naar 'Zoalsthuishuis'

De projectleden van elke organisatie gaan met elkaar in gesprek over hun ambitie ten aanzien van het welbevinden van bewoners en cliënten, één van de onderdelen van de Quick Scan. Ze bespreken samen welke 'knelpunten' opgelost moeten worden en welk onderwerp – dat met welbevinden te maken heeft – dan het belangrijkste is. Met dit onderwerp wordt gestart.

'Waar kunnen we morgen al mee beginnen?'

Vervolgens formuleren we met elkaar wat we willen bereiken; het resultaat. Wat kun je zien, merken, horen, voelen als we erin geslaagd zijn om dit onderwerp met succes aan te pakken? Ten slotte worden verschillende stappen onderscheiden. Waar kunnen we morgen al mee beginnen? Wat is minstens zo belangrijk maar vergeet wat meer (voorbereidings)tijd? Wanneer kunnen we daarmee beginnen? En wat is er voor die tijd nog nodig?

Geïnspireerd aan de slag

De deelnemers gaan geïnspireerd naar huis met voldoende bagage voor de tweede actieperiode. Zij gaan zelf een vervolg geven aan het concept Zoals Thuis in hun eigen werkomgeving. In de komende weken gaan zij hun ambities aanscherpen en concretiseren in acties en oplossingen met oog voor kansen op successen en eenvoudig te behalen resultaten: laaghangend fruit dient snel geplukt te worden!

Wat gebeurt er in de komende periode?

Komende maanden zijn een spannende periode in het project; het project zal uit de steigers getild worden. De bevindingen uit de SEE-fase (Instrument Beoordeling Woonomgeving ook wel nulmeting, foto-opdracht en quick-scan) zetten de deelnemers om in overzichtelijke acties, korte termijn plannen en plannen voor de middellange termijn. Daar liggen keuzes aan ten grondslag voor een beperkt aantal verbeteronderwerpen en passende acties. Kortom: het project krijgt focus!